

ADIERAZPENEZ

Esan beharrik ez dugu *Egan*-ek euskal literaturan zer nolako hutsunea betetzen duen; euskararen erresuman soil xamar agertzen dena bait da. Jose Manterola donostiar idazle argiak erdarazko errefrau haren gisara esango zuenez: «Obrak dirade amore, ez itz onen kolore».

1984. urtean 600 orrialde taraino burutu ditugu 23 idazleren lanak lagun. Horiez gainera, herbesteko 5 autoreren lan euskaratuak ere eman ditugu. Bestalde, lehenagoko ohiturara hurbildu nahirik, 3 ale argitara eman dira, heuretako bakoitzean antzerki bana sartuz.

Hori izan da, orokorki begiraturik, igaz agindutako kopurua beteaz aspaldiko martxa hura berriztatzea. Eta, hara hemen burutu ditugun hiru aleon zenbait xehetasun: 1-2 zenbakia, 173 orrialdekoa, 15 autoreren lanez, beretarik 4 beste hizkuntzetatik itzuliak; 3-4 zenb., 203 orr., 11 autore, 2 itzuliak; eta, 5-6 zenb., 221 orr., 12 autore, 1 itzulia.

Aldizkariaren edukinezko egitura igazko aurkezpenean agertu genuena bera da ¹.

Baina, zenbakizko kopurua azaltzea ez ezik, gure gogoia, kalitatezko hobekuntzak eskaintzea ere bada. Horregatik aitortu

1. Ikus *Egan*, 5-6 zenb., 6. orr.

behar dugu, zerbait aurreratuagatik, ez dela guk nahi haina. Zeren, jabetzen bai gara, azken finean gertatzen dena, helburu anitzetan bezala: nolako egite, halako pagu.

Badira pentsatzen dutenak baliozko literaturgintza heurak egiten dutena dela, eta arrazoia dute, gu zeharo bat ez bagatoz ere. Guk orotariko literaturgintza nahi dugu, dogmarik gabekoa eta pluralista, era klasikoetatik abanguardiaiko azken modetaraino, eta guzientzat ateak idekirik ditugu. Inor ez dugu bortxatzen zertaz eta zelan idatzi behar duen. Liberate osoa du bakoitzak literaturaren alorretako garapenean. Inoiz ontzat hartu ezinezkoak, gai extraliterarioak direnean.

Badakigu euskal literaturgintzako arazoak berez direla oso konplexoak, idazleek ez dutela ekintzarako aukera gehiegirik gurean ere, hedapen tipidun hizkuntzak berengan dituzten eragozpen guziak leporatuak dituenek. Arazoa buruz-buru begiraturik edonor ohartuko da azalezko aldakuntzak ez gaituela horrenbeste kezkatzen, baina horri ere uka ezinezko deritzagu.

Lehenik, aurrera begira, beste urrats bat eman beharra ikusten dugu: Noizbait lanak zerbait ordaintzearena eta zabal-kundea kiosko eta liburu-dendaz behar bezala egitearena. Azken hau, behar bada, Diputazioko Kultur Sailak edo Euskara Zerbitzuak leporatu behar lukeela iduritzen zaigu, zabaltzaile etxeren batekin harremanetan jarriaz.

1954ko «Asmo berri»ko helburuak bete zituen *Egan-ek*, 1984ko azken alearen atarikoan adierazia ere bai. Baina gure kultur aurrerakuntzarako ez da aski. Urrats kualitatiboak emateko garaian ilunpean eta ahal bezala ari gara. Horregatik diogu, egiten dugunarekin ez gaudela hain konforme; eta horren zergatiaren argitasuna honako hau da: Harrigarria badirudi ere, euskararen normalkuntzarako hainbeste ekintza eta lanbide sortu direlarik, euskal idazlerik bat bera ere ez da bizi sorkuntzazko lan propioetatik. Hainbeste euskarazko irrati, Telebista eta argitaletxe martxan dauden garaian, inor ez bai da bizi sorketazko literaturgintzarako liberaturik. Egoera honi gauza larria deritzagu eta horrela ez dago gure kultur ondarena behar haina eta behar den moduan lantzerik.

Egungo egoeran, neurri bateko burujabetza dugunean, burugabekeria iduritzen zaigu sorketazko literaturgintzarako ahalmena dutenak hobeto ez aprobetxatzea. Orain ere gu, zaietan zuhur eta irinetan ero. Oro autonomia baten eskubidea edukitzeko gure hizkuntza eta kulturaren berezitasunagatik dela, eta horiek ez baldin baditugu behar bezala zaintzen autonomiaren jabegotzarako arrazoiak galtzen ari garela.

Gaur egun, idazleak, ogibidezko lanorduetatik kanpo egin behar ditu literatur lanak eta hori urri gelditzen da. Idazleetarik asko irakaskintza, speaker, alfabetatzaile, itzultzaile eta era horietako langintzetan jardun behar du bizimodua aurrera ateratzeko, edo hobe ez den lantegiren bateko enplegadutzan, bere gogozko girotik urruti, beste askok bete ditzazken lanetan denbora galtzen, euskararen eta euskal kulturaren kaltetan.

Hedakunde urridun hizkuntza batean, sariketak on dira idazle berrien promoziorako, baina ez dute balio idazlearen bizibidea soluzionatzeko eta askoren engainagarri bihurtzen dira sariketok.

Badakigu hauek ezin direla soluzionatu *Egan-en* bidez edo aldizkari hau laguntzen dutenengandik, baina aurkezpen honetan egoki iduritzen zaigu euskal idazlearen arazorik larriena plazaratzea, gure artean sorketazko literatura oso egoera txarrean dela eta kontzientzia hartu beharrean garela. Hizkuntzak bereizten gaitu eta hizkuntzak ematen nortasuna. Hizkuntzaren kultur ondasuna literatura dugu eta edukin hori belaunik belaun landuaz jarraitu beharra zerbait izaten iraungo badugu «...edo-ta ats emaiogun ontan iraun dezan».

J. S. M.